

Marja-Kaarina Marttila
STI 30.11.2005

Jumalan sana ja ihmisten kysymykset **Mikä toimii Mongoliassa? Miten julistan lähetyskentällä?**

Mongolian buddhalainen kohtaa evankeliumin (Kylväjä-lehti 0805)

Jumalan sana on Raamatun mukaan välitettävä kuulijalle, niin että hän sen ymmärtää. Helluntain ihmehen päätarkoitus, oli saada evankeliumi Jeesuksesta leviämään koko maailmaan. Pyhä Henki antoi lahjan puhua eri maiden kielillä, jotta kuulijat ymmärtäisivät Jumalan Sanan. Kuulijoille ei jaettu heprean- tai kreikankielisiä traktaatteja VT:n Messias –ennustuksista ja käsketty opiskella sen verran kieliä, että ymmärtävät mistä evankeliumissa on kyse. Jumala haluaa, että ”me kaikki kuulemme heidän julistavan omalla kielellämme Jumalan suuria tekoja”. (Apt 2:11)

Evankeliumin julistaminen lähetystilanteessa vaatii pitkäjänteisen ja systemaattisen vieraan kielen opiskelun, mutta se ei riitä. Kuten Paavali sanoo olevansa juutalaiselle juutalainen ja kreikkalaiselle kreikkalainen samoin julistajan lähetystilanteessa on perehdyttävä maan kulttuuriin, historiaan, ihmisten arkiseen elämään ja heidän kysymyksiinsä. Vain tämän vaiivan kautta voi sanoma saavuttaa kuulijan ja saada hänessä aikaan uskoa. Lähetin on tunnettava sekä Raamattu että kuulijat.

Kuulijoihin lähetystilanteessa on tutustuttava aivan erilaisella määrätietoisuudella kuin omassa maassa. Täällä olemme kuin kala vedessä ja tiedotusvälineitä seuraamalla pysymme ajan tasalla, mistä nyt puhutaan ja mistä kenkä puristaa. Sääntönä kaikille julistajille, voidaan sanoa, että kuuntele ihmisiä, niin osaat puhua heille. Asuimme Mongoliassa paikallisten asuttamassa kerrostalossa ja otimme mieheni kanssa ensimmäiseksi tehtäväksemme heti maahan saavuttuamme tutustua naapureihimme samassa kerroksessa. Heitä oli kolme perhettä tai sukua. Tervehdimme hississä, ovella ja lainasimme puhelintamme seinänaapurille, jolla ei ollut puhelinta. Vuoden suurimpana juhlan aasialaisena uutena vuotena seinänaapurimme kutsui meidät juhliin. Ihmisten kohtaamisessa on olennaista luottamuksen syntyminen. Julistamisen rinnalla kulkee ihmisten kohtaaminen. Jollei synny aitoa kohtaamista ei synny todellista kontaktia eikä myöskään kuulemista. Lähetin ei voi sulkeutua norsunluutorniinsa ja kuvitella sen riittävän, että hän sunnuntaisin käy julistamassa evankeliumia kirkossa. Luottamus syntyy, kun arjessa kohtaa ihmisiä.

Soluttautumistekniikka vie aikaa, mutta se kantaa hedelmää. Mene mukaan kaikkeen, mikä ei ole omaatuntoasi vastaan päästäkseni uuteen kulttuuriin sisälle. Voit kuulla ihmisten kysymykset vain olemalla heidän ulottuvillaan, keskustelemalla arjen iloja ja suruja heidän kanssaan. Erityisesti kannattaa satsata oman ikäpolvensa ihmisiin. Useimmat meistä julistavat parhaiten suunnilleen itsensä ikäisille ihmisille, koska aktuaalinen kokemus elämästä on yhteistä sillä hetkellä, esim. nuoret aikuiset ja puolison etsimisvaihe, nuori perhe ja pienet lapset ja uusi vanhemmuus, kouluikäiset lapset ja suuri työmäärä vanhemmilla jne. Näissä ihmisen elämän vaiheissa on yleisinhimillisiä piirteitä, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Raamatussa on monia perheitä ja perheiden ongelmia, erityisesti VT:ssa. Siellä on sekä kysymyksiä että vastauksia, kun pohtii, miten tavoittaa esim. buddhalainen kuulija, jolle kaikki pyhät kirjat ovat elämästä vieraita pyhillä kielillä kirjoitettuja etäisiä opuksia. VT:n kertomukset patriarkkojen elämästä ovat vangitsevia saarnoja paimentolaiskulttuurissa yhä pääosin eläville mongoleille. Heille ei tarvinnut laajasti selittää ajankuvaa lähes 4000 vuoden takaa. He ymmärsivät lukiessaan raamatuntekstiä enemmän kuin me länsimaalaiset, kun opetimme esim. Abrahamista ja Saarasta, Iisakista ja Rebekasta jne. Heille perhe-elämä on maailma pienoiskoossa ja kaikki elämässä yleensä eteen tulevat kysymykset tulevat ensin eteen perheessä ja suvun parissa.

Yhteisöllisyys kuuluu keskeisenä osana kaikkiin ei-länsimaisiin kulttuureihin. Meidän individualisti-eurooppalaisten on tietoisesti luovuttava joistakin arvoistamme pystyäksemme kohtaamaan ja julistamaan aasialaiselle tai afrikkalaiselle kuulijalle. Heille arvoasteikon yläpäässä on yhteisöön kuuluminen ja niinpä seurakunnastakin tulee heille hyvin pian uusi yhteisö, johon kuuluminen on usein tärkeämpää kuin esim. raamatuntutustus tai kristinopin pääkohdat. Mongoli etsii seurakunnasta turvaa, apua taloudellisessa tai hengellisessä hädässä. Kun kastekurssilla opetimme katekismusta emme voineet jättää nälkäistä nälkäiseksi ja paljain varpain pakkasessa kulkijaa ilman sukkia ja kenkiä. Tässä ei ole kyse vain ”ensin ruokaa ja vaatteet ja sitten päästään pääasiaan” vaan ne kuuluvat yhteen. Ihmisen kysymys on yhtä aikaa mistä saan elantoni, mihin minä kuulun, miksi olen olemassa, mihin olen menossa? Me länsimaalaiset voimme pitää erillään hengellisen harjoituksen (su klo 10-11 jp ja siinä se) ja arkisen elämän, mutta näin ei ole useimmissa kehitysmaissa eikä se näyttänyt olevan sitä Paavalillakaan, ainakaan hänen kirjeistään ja Apostolien teoista päätellen. Hänhän teki teltoja ja samalla opetti Akylasta ja Priskaa.

Länsimaiden ulkopuolinen lähetystyön tuloksena syntynyt kristillisyys (ns. kolmas kirkko) ei ole vain uudelleen istutettu versio vanhojen kristillisten maiden tutusta uskonnosta. ”Uusi kristikunta ei ole vanhan peilikuva. Se on todella uusi ja kehittyvä ilmiö.” (Perustan 4/2005 artikkeli Kun kristinusko kohdataan ajassamme ensi kertaa) Näissä maissa kristinusko on lähes poikkeuksetta syvästi liitoksissa köyhyyteen. Tilastojen (kristittyjen absoluuttinen lukumäärä ja suhde maan väkilukuun) mukaan tämän hetken tyypillinen kristitty ei olekaan Yhdysvaltojen tai Euroopan valkoinen möhömaha vaan läntisen mittapuun mukaan sanoinkuvaamattoman köyhä ihminen muualla kuin vanhassa kristikunnassa. Suuri enemmistö etelän ja idän kristityistä on köyhiä, nälkäisiä, vainottuja, jopa ihmisarvonsa menettäneitä. Kun näemme kuvia Itä-Afrikan nälkää näkevästä Etiopiasta tai Sudanista, voimme muistaa, että suurella osalla heistä on sama uskonto kuin meillä: olemme kristittyjä. Vuorisaarna merkitsee heille aivan muuta kuin meille lännen rikkaille. Uudet kirkot lukevat Raamattua eri tavalla kuin me vauraiden maiden kristityt. Suuri osa Raamattuahan käsittelee Jumalan kansan kärsimyksiä pahan ja Jumalan vastaisen maallisen vallan taholta. Meille esim. UT:n kehotuksilla seistä lujina vainojen edessä on hyvin vähän todellista merkitystä, korkeintaan kirkkopoliittista konservatiivit – liberaalit akselilla. Sadat miljoonat kristityt elävät vähemmistönä hindujen, buddhalaisen, muslimien tai ateistien keskellä joutuen tämän tästä verilöylyyn tai pidätetyksi. Heidän kysymyksiinsä Jumalan sana vastaa hyvin selkeästi ja antaa voiman kestää länsimaalaiselle epäinhimillisiä oloja vankiselleissä ja kidutuksen kohteina. Heille parua on tärkeä opinkohta ja taivasikävä ei iske vain silloin tällöin. ”Kristitylle, joka elää kolmannen maailman diktatuurissa, kuva hallituksesta antikristuksena ei ole mikään outo uskonnollinen fantasia vaan uskottava poliittisen analyysin johtopäätös.” (Perustan em. artikkeli)

Mongolinkysymykset liittyvät suhteeseen postkommunistiseen yhteiskuntaan, läheisiin, jotka ovat buddhalaisia tai ateisteja, läheisten sairauksiin ja kuolemantapauksiin. Miten elää ainoana uskovana perheessä ja miten toimia kansallisissa juhlissa yhteisön jäsenenä? Mongoliassa kuten muissakin uuden kristikunnan seurakunnissa jumalanpalvelus on sen keskus. Jumalanpalvelus on siellä luonteeltaan suurperheen yhteinen juhla, josta kenelläkään ei ole kiirettä pois. Yhteenkuuluvuutta osoitetaan keskustelemalla saarnassa esille tulleista seikoista, yhteisessä esirukouksessa, köyhimpien elämän konkreettisella auttamisella ja yhteisellä tehetkellä jumalanpalveluksen jälkeen. Kuulumiset vaihdetaan ja viikon ohjelmaa seurakunnan tiloissa suunnitellaan yhdessä. Kastekurssilaiset ilmoittautuvat ja sovitaan kastepäiviä. ”Taiwanilainen teologi C.S. Song on väittänyt, että länsimaiset saarnaajat ovat idässä tarjonneet ihmisille sulamatonta ruokaa ja rasittaneet heitä tarpeettomilla länsimaisilla ongelmilla. Jotta jumalanpalveluksesta tulisi todella aasialainen sen tulee löytää aasialaisen ihmisen ja kulttuurin merkitykselliset koodit ja merkit. Tämä prosessi on kaikkialla käynnissä.” www.suol.fi/ahonen.htm

Marja-Kaarina Marttila

Mongolian buddhalainen kohtaa evankeliumin

Mongolian uskontojen maailmassa on kaksi päävirtaa. Syvemmällä virtaa pohjoisen pallonpuoliskon kansoille ominainen shamanismi ja pinnalla Tiibetin buddhalaisuus eli lamaismi tai lamalaisuus. Aivan pinnassa vaikuttaa myös vuosien 1920-1990 kommunistinen ateismi. Mongolian buddhalaisuus on hajanaista koostuen paitsi Tiibetistä 1300-luvulla tulleesta buddhalaisuudesta myös voimakkaista kansanuskonnon käsityksistä, uskomuksista ja tabuista. Nämä vaihtelevat riippuen henkilöstä ja hänen perheensä kosketuksesta buddhalaisuuteen Shamanismin maailmankuva on animistinen. Henget voivat olla pahansuopia ja niitä yritetään lepytellä, pitää loitolla tai harhauttaa. Tästä kertoo lapsen nimeäminen esim. Nimetön, Ei-ihminen tai Ei-hän. Vuorilla on usein uskonnollisia nimiä, esim. Burhan, joka merkitsee yleiskielessä 'jumalaa'. Tällä sanalla käännettiin vuoden 2000 ensimmäiseen koko raamatunkäännökseen Vt:n Elohim ja Ut:n Theos. Shamanistinen käsitys maailmankaikkeudesta kolmena kerroksena ja pyrkimys tasapainoon vaikuttaa mongolien maailmankuvassa voimakkaana. Kärsimyksen ongelmaa selitetään ihmisen joutumisella epätasapainoon suhteessaan maailmankaikkeuteen. Tasapainoa haettiin ennen shamaanilta, mutta nykyään yleensä buddhalaiselta lamalta temppelistä tai luostarista. Lama lukee tiibetin- tai sanskritinkielisiä sutria ja tutkii astrologisia karttoja selvittäen, mitä henkilön kohdalla on tapahtunut ja mitä hänen tulisi tehdä päästäkseen jälleen tasapainoon elämässään. Lamoilla on Mongolian historiassa ollut keskeinen yhteiskunnallinen ja uskonnollinen rooli. Tsingis kaanilla oli oma shamaaninsa, mutta hänen jälkeensä hallinneilla oli omat lamansa. Buddhalainen perhe vie vastasyntyneen lapsensa laman luo nimettäväksi, lama kutsutaan kotiin kuukalenterin uuden vuoden juhlan aikaan, häihin siunaamaan hääparin ja toimittamaan hautajaiset. Jälleensyntyminen määrää ihmiskäsityksen ja etiikan perusteet. Shamanistiseen ihmiskäsitykseen kuuluu ihmisessä vaikuttava persoonallinen psyykinen voima, mongoliksi hiimör (tiibetiksi lungta). Pahat teot heikentävät elämänvoimaa ja hyveet tai uhrin Tengerille (sinisen taivaan jumala) vahvistavat sitä.

Buddhalaisuus on Mongoliassa teististä eikä ateistista kuten länsimaihin levinnyt meditaatioon keskittyvä buddhalaisuus. Ulaanbaatarin Gandanin luostarissa on 25 m korkea jalokivin koristeltu Buddhan patsas ja sitä myötöpäivään kiertävät ihmiset sanovat rukoilevansa siunausta, onnea ja menestystä ja myös kiittävänsä elämän lahjoista. Lamaismille ovat tyypillisiä riitit ja uskonnolliset tavat, kuten rukousmyllyn pyörittäminen ja shamanismista periytyvä sinisten tai valkoisten viirien pukeminen puille ja 'ovooille' eli kivikasoille maaston korkeilla paikoilla.

Mongoli kuulee evankeliumin yleensä joukkoviestimistä kristillisten ohjelmien kautta tai saadessaan kutsun kristilliseen jumalanpalvelukseen ystävältään. Yleensä hengelliset laulut vaikuttavat voimakkaasti ensimmäistä kertaa tulleeseen. Toinen vaikuttava asia on yhteinen esirukous, jossa rukousaiheita saatetaan kysyä etukäteen ja yhdessä rukoilla seurakuntalaisten asioiden puolesta. Tämä kuvastaa samaa inhimillisiä tarvetta kuin temppelissä käyminen. Sen sijaan jumalanpalveluksen saarnasta ja raamatunlukukappaleista monet sanovat, että eivät ensimmäisinä kertoina ymmärtäneet mitään. Buddhalaiseen temppeliin ei kokoonnuta säännöllisesti seurakuntana yhteen pyhien kirjoitusten ääreen vaan mongolit käyvät temppelissä satunnaisesti jonkin elämässä esiin tulleen ongelman vuoksi. Kristillinen seurakunta on perhe, jota ottaa uuden uskovan ja kastetun jäsenekseen ja rukousyhteyteensä. Tämä on ollut monelle hyvin keskeinen syy tulla jumalanpalvelukseen yhä uudelleen ja aloittaa lopulta kasteturssi ja tulla kastetuksi. Syyllisyyden ongelma nousee usein esille keskusteluissa kasteturssilla. Lamalaisuuden syntikysymys poikkeaa radikaalisti Raamatun syntikäsitteestä. Buddha ei ole persoonallinen Luoja eikä Isä, jolle ihminen

luotuna tai lapsena olisi vastuussa elämästään. Buddhalaisuudessa synti on sidottu karman lakiin. Ihmisen elämäntarkoitus on, että kuoleman hetkellä hyvää karmaa olisi enemmän kuin paha. Paha teko tuo huonoa karmaa, mutta ei se luokkaa Buddhaa, eikä ole sinänsä teko hänen tahtoaan vastaan. Jumala, joka vaatii ihmiseltä pyhyyttä ja tuomitsee synnin, mutta armahtaa suuressa rakkaudessaan kuolemalla itse synnistä tulevan rangaistuskuoleman, on evankeliumi Mongolian buddhalaiselle.